

Всички тия данни показватъ, че много отъ обикновенитѣ кжщи на 31. XII. 1910 г. сж служили и за яхъри, а заедно съ това много отъ последнитѣ сж служили и за живѣне. Обяснението на тоя фактъ не може да се намѣри въ промѣната на метода за събирането на сведенията, нито въ формуляра, съ който сж събирани тия сведения. И при дветѣ преброявания — 1905 и 1910 г. — методътъ е единъ и сжщъ, даже и въпроса за предназначението на сградата не е промѣненъ по сжщество. Голѣмото нарастване на сградитѣ служещи за яхъри, яхъри и плѣвни и за живѣне, за смѣтка на обикновенитѣ кжщи, неможе да се обясни и съ необикновеното увеличение на добитъка, защото такава не е имало. Знае се, че у насъ, особено по селата, хората и добитъка често пжти живѣятъ не само въ една и сжща сграда, но даже, въ отдѣлни случаи, въ едно и сжщо помѣщение. Би могло, значи, да се очаква, че при голѣмъ брой добитъкъ ще се наложи прибирането на частъ отъ него въ кжщитѣ, дето живѣятъ хората. Статистиката не дава данни въ подкрепа на едно такава допущане. Напротивъ, именно тоя добитъкъ, който най-много живѣе при хората, презъ 1910 г. е билъ по-малко, отколкото на 31. XII. 1905 г. Така, напр.,

Добитъкъ Bétail	Преброяване на 31. XII Recensement du 31. XII 1905 г.	1910 г.
Коне—Chevaux	538,271	478,222
Говеда—Boeufs	1,695,533	1,606,533
Биволи—Buffles	476,872	412,978

Върѣйки това, обаче, фактътъ за прибирането на добитъка на 31. XII. 1910 г. въ обикновенитѣ кжщи по-вече, отколкото това е било при предшествующето преброяване, е на лице. Причината на това прибиране сж голѣмитѣ студове, настъпили презъ зимата въ края на 1910 г. И наистина, метеорологическитѣ наблюдения показватъ, че тия студове сж били много по-голѣми въ сравнение съ съответнитѣ такива въ края на 1905 год.

Освенъ това, нужно е да се добави, че поради необикновено слабото производство, особено на зърненитѣ храни, презъ 1907 г., и следъ това на недостатъчното такава презъ 1908 и 1909 г., строежитѣ презъ тия три години сж доста намалѣли. Увеличеното производство презъ 1910 г. е наложило заемането на нѣкои яхъри съ храни и премѣстването на частъ отъ добитъка въ избитѣ на кжщитѣ за живѣне. Следнитѣ данни потвърждаватъ токущо казаното.

Години Années	Производство на зърнени храни въ кинтали. Production de céréales en quintaux.
1906	25,266,323
1907	14,226,462
1908	21,745,524
1909	20,056,054
1910	26,834,831

Следъ войнитѣ най-голѣмо е било нарастването на обикновенитѣ кжщи, сетне на хамбаритѣ и яхъритѣ, които сж служили едно-

временно и за живѣне на хора, и най-последно подобно нарастване се констатира на хамбаритѣ, яхъритѣ и плѣвнитѣ, отъ третата голѣма група, ще рече сградитѣ служащи само за други цели. Съ тия нараствания презъ последния шестъ-годишенъ периодъ постепенно се възстановява предвоенното разпределение на сградитѣ по предназначение.

Нарастването, изобщо, на отдѣлнитѣ видове сгради, съпоставено съ общия имъ брой, дава единъ обективенъ признакъ за българския социаленъ битъ. Преди войнитѣ се констатира едно систематично и непрекъснато намаление на хотелитѣ и ханицата въ селата и увеличението имъ въ градоветѣ; следъ сключването на мира и настъпването отново на мирни години се констатира обратното явление, а именно нарастването на сжщитѣ сгради въ градоветѣ силно се намалява, почти изчезва, като срещу това увеличението имъ въ селата е доста чувствително. Тоя фактъ показва, че следъ войнитѣ много села у насъ добиватъ градски обликъ; стариятъ обичай да се прибиратъ за пренощуване въ частни кжщи дошлиитѣ въ селото за търговия или други цели „чужди“, външни лица, постепенно, съ течение на времето, се изоставя. Вследствие на това, налага се откриване на ханицата и хотели. Успоредно съ токущо казаното се забелязва, че презъ последнитѣ шестъ отчетни години, 1920—1926, болницитѣ сж намалѣли съ 31. За периодитѣ 1900—1905 и 1905—1910 сжщитѣ сж нарастнали съответно съ 240 и 73. Това намаление на болницитѣ тѣкмо следъ войнитѣ, когато, изобщо взето, болститѣ сж били по-разпространени и населението по-многобройно, може да се обясни само съ липсата на средства. Държавата и изборнитѣ учреждения, като окръжнитѣ съвети, общинскитѣ управления и пр., сж въ невъзможностъ да подпомогнатъ и облекчатъ страданията на болнитѣ и неджгавитѣ. Подобно намаление на грижата на държавата се забелязва и по отношение на затворитѣ, които презъ периода 1920—1926 г. сж намалѣли съ 8, до като за периода 1900—1905 г. сж се увеличили съ 40.

Отъ втората голѣма група сгради: служащи едновременно за живѣне и за други цели, най-голѣмо е нарастването на яхъритѣ. Това нарастване не е вървѣло равномерно. Презъ петилѣтието 1905—1910 броятъ имъ се е увеличилъ съ 50,902, а за шестѣтъ следвоенни години — 1920—1926 — сжщиятъ брой се е покачилъ само съ 25,920. Отъ таблица № 6 се вижда, че участието на яхъритѣ отъ тая категория въ общия брой на сградитѣ, преди войнитѣ, отъ преброяване на преброяване е нараствало. При преброяването на 1900 г. на всѣки 100 сгради 8'6 сж били яхъри. Съответнитѣ проценти за следващитѣ две преброявания—1905 и 1910 г. сж нарастнали до 9'6 и 13'5. Следъ войнитѣ това участие е слѣзло на 8'3%. Непосрѣдствено преди войнитѣ и следъ тѣхъ чувствително сж нарастнали дюкянитѣ и кръчмитѣ. Интересно е при това да се забележи, че презъ последния отъ означенитѣ въ таблицата периоди, нарастването въ селата се е